

Piros Pünkösdi Rózsa

A bagi –Szent András tiszteletére felszentelt - templom padsoraiban, Pünkösdhét-főn (június elsején) a komolyzene iránti érdeklődő orgona muzsika-kedvelők, szép számmal gyülekeztek és foglalták el helyeiket.

FOTÓ: BENKÓ T.

Az orgonakoncert 15. 00 órakor kezdődött. Balázs Gusztáv HBT elnök, (önkormányzati tanácsnok) műsorvezető köszöntötte a házigazda Karácsondi Mihály plébános urat, az előadó Benedek József kántor urat, a hallgatóságot. Ismertette a rendezvény célját majd a műsor két zeneszerzőjének zenei világát.

FOTÓ: BENKÓ T.

Kántor urat különösebben nem kellett bemutatni, hiszen mindennapjaink társa, nagyra becsült művészi képességeit választott műsora is bizonyítja. A mesteri gyakorlat elvárása, a több mint négy évszázadot átölelő művek megszólaltatása. A megjelentek, a műsorvezető rövid ajánlása és a meghívókon - számukra eljutatott, leírt program szerint - követhették a műsort:

1. Johan Pachelbel /1653-1707/:
Magnificat fugen: 4. 5. 11. 15. 22.
33. 49. 51. 55. 62. 78. 79. 80.
2. Pikéthy Tibor /1884-1972/:
d-moll Praeludium Op.78.

A hallgatóság nagy tetszéssel és tapssal fogadta, jutalmazta az elhangzott műveket. A zenei értékekben gazdag hangverseny a szerzőknek és a rendszeres orgonaversenyeink ismeretterjesztő, komolyzenét megkedveltető, változatos, nem utolsósorban művészi értékekben gazdag élményeket nyújtó előadójának, Benedek József kántor úrnak köszönhető (3. sz. Fotó: Balázs G.).

FOTÓ: BALÁZS G.

A hangverseny után a rendezvény, a plébánia Apostolok szállása közösségi termében folytatódott, ahol az érdeklődők ez alka-

lommal, Benkó Tibor „Az ezredfordulón” című fotókiállítását tekinthették meg. A látogatókat Mihály Atya köszöntötte.

FOTÓ: BENKÓ T.

Gondolat ébresztésként, Volter Domkos - a HBT reménysége – Mécs László: Fényt hagyni magunk után c. versét adta elő.

FOTÓ: BENKÓ T.

A kiállítást Balázs Gusztáv HBT elnök nyitotta meg, röviden összefoglalva a kiállító szerző munkásságát. A képek, a szerző sajátos látás módján keresztül, a település építészeti örökségének és a hagyományos viselet, még fellelhető értékeinek rögzítését, bemutatását szolgálták. Közismert, hogy, Benkó Tibor gyakori „megörökítője” a település családi-, közösségi rendezvényeinek. Jelen kiállítás új és értékes feladatok megvalósítására alkalmas adó képi kitárulkozás volt, amely a szerző számára is biztatást, lehetőségeket nyújtott. A képek „magukért beszéltek”, amelyeket végig követve a látogatók - egymás között maguk is véleményeztek, miközben a sütemények és üdítők fogyasztása mellett, baráti beszélgetésekre is sor került.

A Művelődési Házban – 20.00 órától hasonló, fehér asztalok melletti baráti beszélgetésre került sor, amelynek jó hangulatához zenekarunk, a CARAVAN zenekar is hozzájárult.

BAGI

1848-as hadjárat

Dr. Katona Miklós: Az 1848 – 1849-es szabadságharc dicsőséges tavaszi hadjáratának eseményei a Galga mentén

Az 1848 – 1849-es szabadságharc a magyar nemzet történetének fényes korszaka volt. 1849 áprilisában hat nap alatt három nagy csatát vívott meg diadalmasan a magyar honvédsereg a Habsburg-birodalommal szemben. Győztünk 1849. április 2-án Hatvannál, április 4-én Tápióbicskénél és április 6-án Isaszegnél.

Április 2. és április 6. közti időben fontos hadszíntér volt a Hatvan és Gödöllő között elterülő terület, a Galga partján.. A Galga mindkét partja mentén széles mocsaras területek voltak, főleg a tavaszi áradások idején.

FOTÓ: BALÁZS G.

Közlekedés a környező falvaknál (Tura, Galgahévíz, Hévízgyörk, Bag, Asszód) épült fahidakon történt. Legfontosabb a Pest-Hatvan- Eger-Kassa postakocsi út volt, amely Bag és Hévízgyörk között vezetett át a Galga bal partjára. A Galga ingoványos partja rendkívüli módon megnehezítette a csapatok mozgását.

A tavaszi hadjárat hadi tervét Vetter Antal, Klapka György és Bayer József ezredes dolgozta ki. Célja az osztrák Windisch-Gratz herceg csapatainak bekerítése és megsemmisítése április 7-én, Gödöllő térségében. A hadi események a hatvani csatával kezdődtek. 1849. április 2-án Gáspár András ezredes VII. hadteste Hatvannál megverte Franz Schlich altábornagy osztrák hadseregét. A VII. hadtest 3

hadosztályból állt (Gáspár András, Kmetty György és Poeltenberg hadosztálya) Schlick jól képzett katona volt, a napóleoni háborúk egyik hőse - félszemét is akkor veszítette el - Hatvannál már megtapasztalhatta, hogy nem lázadó hordával, hanem jól szervezett hadsereggel áll szemben. Az ütközet előtt még annyira lebecsülte a magyarokat, hogy katonáit „egy pompás magyar nyúl vadászatra” („Auf eine brillante ungarische Haasenhetz”) invitálta.

A városért folyó ütközet déltől este 6 óráig tartott. A Zagyva folyón átívelő fahíd birtoklásáért folyt a legádázabb küzdelem. A visszavonuló hadsereg a hidat szétrombolta, de a magyar utászok megjavították. A magyar zászlóaljok átkeltek az elfoglalt hídon és várták a parancsot, de Gáspár ezredes nem engedélyezte a további üldözést, az ütközetet befejezettnek tekintette.

Ez hadászati szempontból téves intézkedés volt.

Ugyanez a tévedés többször megismétlődött a hadjárat során, például az isaszegi csata idején Gáspár Kisbagnál, az un. Gáspár-gödörnél tétlenül várakozott (kb. 16 ezer főt számláló) seregével, és nem támadta meg a Máriabesnyőnél várakozó osztrákokat. Az isaszegi csata után is célszerű lett volna üldözni a veszített osztrákokat, sőt Buda visszafoglalása után Bécsig lehetett volna kergetni őket. Mindez elmaradt.

A hatvani csata vesztesége osztrák részről 200 fő, a magyar részről 150 fő. A győzelem után Gáspár ezredet tábornokká nevezték ki. Fő jelentősége, hogy a magyarok kijutottak a zagyva vonaláig. Április 2-án Windisch-Gratz még mindig Budán tartózkodott. Ide érkezett vasúton Lobkovitz alezredes és szóbeli jelentést tett a hercegnek, a hatvani ütközetéről. Az ütközet után az osztrák gyalogság és tüzérség rendezetlen sorokban menekül Aszód és Bag térségébe, másnap pedig tovább hátráltak Gödöllőig. Schlick Aszódra érkezve elhatározta, hogy a visszavonulást Gödöllőig folytatja, mert szerinte a magyarok a bagi-aszódi védelmi állást könnyen megkerülhetik. A visszavonulás fedezésére, a Galgai átkelőhelyek védelme céljából csupán a Montenuovo lovas dandár maradt vissza.

Windisch-Gratz április 3-án, délután Gödöllőn állította föl a főhadiszállását. A hatvani csatát követő napon, 1849. április 3-án reggel Kmetty György lovas hadosztálya felderítésre indult el Aszód irányába a régi Aszód-Hatvani út mentén, amely út ma a kartali határban, a 14 méter széles Császárutnak felel meg (Hatvani út). A kb. 2000 főt számláló Kmetty hadosztály a Pap-hídjánál a Horváth tanya, illetve a mai Kerekharaszt közelében osztrák lovasokra bukkant. A Pap-hídja a Kis-Kartal patakon ível át, ma is megtalálható, körülötte mocsaras, ingoványos terület van. Az ütközet veszteségei nem ismeretesek, rövid csetepaté után valószínűleg mind két fél visszavonult.

Április 3-án délután Poeltenberg hadosztálya lovasság felderítést hajtott végre és egészen Bagig és Aszódig vonult előre, de jelentősebb erőkhöz nem ütközött.

1849. április 4.

Windisch-Gratz összpontosított támadást akart indítani Hatvan ellen. Tekintélyes erejű lovasságot indított Hatvan felé, hogy megállapítsa milyen erővel rendelkeznek a magyarok. Az információk jelentős erőkről szóltak. Windisch-Gratz reggel 8 órakor megindult Gödöllőről az aszód-bagi állásba, ahonnan további előnyomulást tervezett Hatvan irányába. A Csorich hadosztályt Windisch-Gratz április 3-án reggel Vácról irányította Gödöllő és Aszód térségébe, mint erősítést, a III. hadtest támogatására. A herceg Hatvan irányába vonult lovasságával, Hatvan előtt tekintélyes magyar csapatokra bukkant, melyek rövid ideig tartó tüzelés után a Zagyva bal partjára húzódtak vissza.

Az est beálltával Windisch-Gratz visszavonult az aszód-bagi állásba, anélkül, hogy felderítő akciója révén a helyzetet tisztázni sikerült volna, ezzel szemben a csapatokat feleslegesen fárasztotta. Aszódra visszaérve a Windisch-Gratz herceg másnapra, április 5. -re, általános támadást határozott el a Hatvannál álló magyarok ellen. Ezen a napon volt késő délután a tápióbicskei csata, amelyet osztrák győzelemként jelentettek Windisch-Gratz-nek.

Kartal és Hatvan között 1849. április 5.-i lovas ütközet (Nagycsütörtök) zajlott le, pontos helyét nem ismerjük. Ebben az időben Aszód felől Hatvant két földúton lehetett megközelíteni, az egyik útvonala a mai 3-as főútnak, a

másik ettől északra, a Kartalt érintő Császáruťnak felel meg. Windisch –Gratz április 5. -én támadást indított Hatvan ellen. Eredeti haditervén változtatott és nem indított általános támadást, csak egy erőszakos kémszemlét, mert nem számíthatott Jellasich támogatására. Az általános támadás elhalasztása az osztrákok számára végzetesnek bizonyult, mert ez által a magyarok vették át a kezdeményezést.

Április 5-én reggel Aszódnál és Bagnál álló császári csapatok zöme az Aszódtól keletre fekvő magaslaton foglalt állást. A felderítést, ami inkább megfelelt egy kisebb támadó hadműveletnek, Windisch-Gratz herceg vezette. Menetközben kiderült, hogy Hatvan város védelme nagyon jó, megtámadása kockázatos, nagy áldozatokkal járna, ezért mondott le az általános támadásról.

Délután 3 óra körül az osztrák Lichtenstein altábornagy megindult Hatvan felé két század könnyűlovassal, kétszázad dzsidással, valamint két röppentyű üteggel. Hatvan előtt magyar előőrsökkel ütköztek, a két röppentyű azonnal elkezdte lőni a magyarokat. Gáspár Antal azonnal utasította Görgey Kornél őrnagyot (Görgey Artúr fővezér unoka öccse, hogy mind a két századával azonnal támadja meg és őrje el az ellenséget. Gáspár a támadásba bevonta Markovits Vincze százados két századát és Zambelly Lajos dandárparancsnok Sándor huszárezredét is.

A magyar sereg átkelt a Zagyva hídon, megtámadta és visszaszorította a dzsidásokat. Ezek

meghátráltak, de a két század osztrák könnyűlovassal oldalba támadta a husárokat. Görgey megpróbálta rendezni a felbomlott kötelékben vágató husárokat, de ez nem sikerült, és megkezdődött a visszavonulás Hatvan felé.

Nemsokára azonban megérkezett a harctérre a négy század Sándor husár, és most már az osztrákoknak kellett fejvesztve menekülni Aszód és Kartal irányába.

A változó harc után tehát mindkét fél visszavonult. A csatában részt vevő 4 magyar század vesztesége súlyos volt, több mint a hatvani ütközetben. Az ütközet magyar vesztesége 2 tiszt, 53 katona, továbbá 17 katona fogságba esett.

Ez részben azzal is magyarázható, hogy Görgey Kornél századában sok újonc harcolt, akiknek ez volt az első csatája.

A lovassági csetepaté után Windisch-Gratz visszavonta erőit Aszód és Bag községeig. A felderítés meggyőzte arról, hogy a magyar erőeknek csak kisebb része áll Hatvannál.

1849. április 2.	Hatvani csata magyar vesztesége	150 fő
április 4.	Tápióbicskei csata magyar vesztesége	800 fő
április 5.	Kartal-Hatvan közti csata vesztesége	55 fő
április 6.	Isaszegi csata magyar vesztesége	1000 fő
április 10.	Váci csata magyar vesztesége	150 fő

(Folytatjuk!)

Szent István király ünnepe

A Helytörténeti Baráti Társulat, az államalapító Szent István király nemzeti ünnepén, hagyományosan - a község első írásos emlékének 600. évfordulójára, általa emelt - Turulszobornál tartotta ünnepi megemlékezését. A Magyar Himnusz éneke után Volter Domonkos, Kisdi B.: Ó dicsőült szép kincs (Cantus Catholici 1651. sz.) énekének szövegét szavalta el, amelyet Balázs Gusztáv önkormányzati képviselő, tanácsnok ünnepi beszéde követett. Az ünnepi beszéd Szent István intelmei: IX. Az imádság megtartása fejezetére épült. Az emlékmű talpazatára a nemzeti színű szalagos koszorút Katona Károly és Volter Domonkos helyezte el. Az ünnepség a Magyar Hiszek egy... közös megvallásával, énekével

zárult. A megjelentek a fellobogózott, koszorúzott szobor közelségében, rövid baráti beszélgetés után tértek otthonukba.

FOTÓ: BALÁZS G.

Ünnepi Könyvhét

A 2009. évi Ünnepi Könyvhét rendezvényére - a korábbi gyakorlatnak megfelelően az idén is a Budapesti Vörösmarty tér adott helyet. Az ALTERRA Svájci-Magyar Kiadó sátra előtt Polgár Jutka társulatunk tagja, június 5-én 15. 00 órától dedikálta A Galgaparti varroda és A Varázspalást című mesekönyveit.

A Galgaparti mesék rendezvényei, a különböző alkalmakkor tartott könyvbemutatók és számos meseverseny zsűrijében való részvétel, nem utolsósorban a korábban kiadott, de üzletekből már elfogyott A Jóságos Erdei Varázsló című mesekönyve széles körben ismertette a meseíró munkásságát.

Az érdeklődők sora kereste fel, beszélgetett a szerzővel meséiről, a mesék szereplőiről, helyszíneiről és a Kiadótól vásárolt könyvét dedikáltatta gyermekének, unokájának nevére.

FOTÓ: BALÁZS G.

Megtudtuk, új meseregény írásának gondolata foglalkoztatja.

A Galgaparti varroda rövid történetekkel, a szűkebb Galgaparti helyszínek érintésével, jellegzetességeivel vívta ki a mese szeretői érdeklődését. A Varázspalást hosszabb lélegzetű meseregény, hasonló tulajdonságokkal rendelkező történeteket köt sorba, amelyek azonban már öt-hat éves, iskoláskorú gyermekek számára ajánlott.

Norbert Atyánk, Tekints le ránk...

Gödöllői Premontrei Szent Norbert Gimnázium régi és új öregdiákjai, a Gödöllői Perjelség és a Godöllői Premontrei Öregdiák Egyesület meghívására az idén, június 6-án gyűltek össze Szent Norbert napi ünnepségre. Az ünnepség a premontrei (Fácán sori) templomban kezdődött.

A Szentmise után a Gödöllői Premontrei Öregdiákok Egyesülete megtartotta éves beszámoló közgyűlését majd átvonultunk az elhunyt iskolatársak tiszteletére emelt, kopjafás Emlékmű köré. Emlékeztünk, és koszorúkat helyeztünk el.

FOTÓ: BALÁZS G.

Koszorúzás után az ünneplő iskolatársak az új gimnázium aulájába tértek, ahol kedves fogadtatásban részesültek, mód nyílt a véget nem érő, egymást érintő, érdeklő beszélgetések folytatására.

Az ünnepség a rendi temetőben Ottó Atya sírjánál koszorúzással és imával fejeződött be.

Sajnálatos, hogy az iskolatársak közül mind többen - az én időmben Bagról bejárók közül is - hiányoztak... Róluk is megemlékeztünk.

Polgár Jutka: A szökevény Csütörtök

II. rész

Sűrű köd szürkítette a reggelt. Levente még aludt, mert az este elfelejtette felhúzni az ébresztőóráját, szülei pedig hagyták aludni.
- Úgyis ködös a reggel – jegyezte meg Apa.

- Majd fölébred, ha kisüt a Nap – így Anya.

Egy pajkos napsugár játszadozott a függöny csipkéi között, amikor Levente kinyitotta a szemét. Az órájára pillantott.

- Már tíz óra? – ijedtében úgy kipatant az ágyból, hogy majdnem orra esett – no, te jól elaludtál, te álomszuszék! – korholta saját magát, miközben sietősen kapkodta magára a ruháját.

Szüleit a nappaliban találta. Anya hevesen magyarázott valamit, Apa csendben hallgatta.

- Csakhogy fölébredtél! – mondta Anya aggódalmas arccal – tudod,

Boltos Néninek ma korán kellene zárni. Megtaláltatok már Csütörtököt?

- Sajnos még nem akadtunk a nyomára, pedig már Bence és Ádám is jött segíteni.

- És hol vannak a plakátok?

- Tegnap délután mindet kiragasztottuk.

- Anya!

- Tessék?

- Ha délig nem kerül elő Csütörtök, elmegyünk mindnyájan Boltos Nénihez. Nehogy kétségbeessen. Szerinted jól tesszük?

- Hát persze! – mondta mosolyogva Anya.

Az udvaron már várták Leventét a barátai. Bence még térképet is hozott.

Véleménye szerint így könnyebb tájékozódni.

- Hát azok a plakátok nem sokat segítettek! – morgolódott Hóember. – Én már hajnal óta várom, hogy majdcsak történik valami. De még senki sem jelentkezett, hogy „Itt van, megtaláltam Csütörtököt! Fülön fogtam ezt a rakoncátlan szökevényt, és elhoztam nektek, hogy magyarázzátok meg neki, nem illik csak úgy egyszerűen elveszni.”

- Igazad van, Hóember, valóban nem illik! – helyeselt Dóra – Ám, ha Csütörtöknek mégis elvesznivaló kedve támadna, hát legyen, de akkor álljon ide, mindnyájunk elé, és jelentse be, hogy nincs otthon, ezért senki se kopogtasson az ajtaján. – majd rövid gondolkodás után Dóra hozzátette – Ha viszont megkérdezi valaki, hogy mikor jön haza, azt hiszem, hogy erre Csütörtök összeráncolná a szemöldökét, és csak annyit mondana „Nem tudom”

- Ebből is látszik, hogy milyen egy széllelbéelt ez a Csütörtök – szögezte le Hóember.

- No ne legyél már ilyen szigorú! Csütörtök nem haszontalan, csak pajkos – vette védelmébe Csütörtököt Vanda.

- Pajkos vagy haszontalan, egyre megy! – zárta le a vitát Levente majd előhúzott a zsebéből egy füzetet, meg egy ceruzát. És a kerti pad elé guggolt, a többiek körbeállták. Gyors mozdulatokkal egy haditervnek beillő vázlatot készített, s közben magyarázott. – Itt áll a kerti pad mellett Hóember, és itt van Boltos Néli háza, tőle jobbra van a jégpálya, balra pedig az Egres-patak az újonnan ácsolt fahíddal. E két útvonal között van a piactér és a játékbolt. Boltos Nélihez mindegyik helyről könnyen odatalálni. Ezen a négy útvonalon indulunk el Csütörtököt megkeresni. Fél kettőkor legyetek Boltos Néli házánál! Aki megtalálja azt a rakoncátlant, csípje fülön, és hozza őt is a bolt elé! Pontosak legyetek, mert Boltos Néli két órakor szokott zárni! Hóember pedig itt fog várni bennünket, mert az is megeshet, hogy Csütörtök idejön. – Akkor tartsd szóval, amíg távol vagyunk – fordult Levente Hóember felé – sietünk vissza.

A gyerekek átböngészték a sebtében készített vázlatot. Tanakodtak, ki merre induljon, melyik útvonalat válassza? Végül abban maradtak, hogy Vanda és Eszter a turai Kónya-tó környékét kutatja át. Feltűnés nélkül nézelődhetnek, mert rendszeresen járnak korszolyázni. Ádám az aszódi malom mellett lakik, ezért nyugodtan sétálhat arra Gáborral, elvégre barátok.

Ha megéheznek, még kiflit is vehetnek a pékségben. Az Egres-patak új hídját sokan megcsodálják, még át is mennek a túlsópartra, közöttük fel sem tűnik senkinek Dóra és Kornél. Már csak a piactér van hátra, Bence és Levente erre indult.

A piacra sok ember jár, ki vásárol, ki elad, de van, aki csak nézelődik, így a két gyerek elvegyülhet a nézelődők között úgy, hogy bárkinek is el kellene mondaniuk, hogy mit vagy kit keresnek.

Alighogy elütötte a templom toronyórája az egy órát, a piactéri buszmegállóból kifordult a Pesti utca felé egy zsúfolásig telt busz. A Pesti utca végén, az utolsó előtti ház Boltos Néli háza. Itt megállt a busz, pedig Levente megesküdtött rá, hogy ott nincs is megálló. De mégis megállt – bizonygatta Ben-

ce – én láttam, és mintha valaki bement volna a boltba – Én is úgy láttam – állította Blanka, aki véletlenül erre járt, és csatlakozott hozzánk – láttam, amikor a busznak kinyílt az ajtaja, de nem láttam kiszállni senkit sem. A három gyerek gyorsan közeledett a bolt felé.

Boltos Néni háza alacsonyabb volt, mint a többi épület. A színe is elütött a megszokottól. Boltos Néni nem szereti a sárgát, de idegenkedik a zöldtől is. Ezért az égszínkék ház úgy virít a sok sárga és zöld ház között, mint a búzavirág, amit véletlenül sodort egy kósza szél a pitypangos rétre. Boltos Néni házán az ablakkeretek fehérek, és fehér a kapu is. Télen, ha sok hó esik – márpedig szokása a hónak, hogy télen esik, legalább is itt, ebben a Galga menti kis faluban – nem lehet tudni, hol ér véget a járda, és hol kezdődik a kapu. Egyszer, amikor Boltos Néni egy ilyen havas reggelen kiengedte Kormi cicát az udvarra az futtában neki is szaladt a kapunak, azt hitte a butus, hogy ami fehér az mind hó.

Fél kettőkor e fehérre festett kapu előtt savanyú ábrázattal a semmit bámulta kilenc csalódott kisgyerek. Hogy nem találták meg Csütörtököt? Hogy oda a királyság? Ez most egyiküket sem érdekelte. Boltos Néni féltették. Mi lesz vele, ha nem tudja bezárni a boltot? Elkeseredésükben még egymást sem tudták vigasztalni. Várákoztak még egy darabig, majd a kirakatot kezdték nézegetni, így az ablakon át figyelemmel kísérhették a benti eseményeket. Már csak egy vásárló tartózkodott a boltban. A sajtok között válogatott.

- Záróra, tessék igyekezni! – hallatszott Boltos Néni kedves, ám határozott felhívása.

- Ilyen korán zárja a boltot? – kérdezte csodálkozva a vevő.

- Ma Csütörtök van, ilyenkor két órákor zárok. A hét végén mindig

nagy a forgalom. Kell egy szabad délután, amikor moziba megyek – magyarázta Boltos Néni az ismeretlen vevőnek.

- Egy pillanat, már csak egy doboz sajt hiányzik a kosaramból – mondta az ismeretlen, majd befejezte a vásárlást, és fizetett.

Végre, az utolsó vevő is elment. A gyerekek a kirakatot bámulva, továbbra is feszülten várákoztak. Blanka levegőt is alig mert venni. Az órájára nézett, a nagymutató vésze-

sen közeledett a tizenketteshez. Bence egyik lábáról a másikra állt, Levente pedig egy autós újságból kivágott képet gyűrögetett papírgalacsinná a zsebében.

Boltos Néni benézett a raktárba – itt minden a helyén van – állapította meg, de a cukorkás polc! – nahát, ezt a rendetlenséget! – Rosszallóan rázta a fejét – majd holnap korábban kelek, és nyitásra rendet rakok – nyugtatta magát. Ma már nem dolgozom. Zárok. Épp indulni készült, hogy bezárja az ajtót, amikor az, váratlanul kicsapódott, s az ajtóban toporgott kilenc elkeseredett gyerek.

- Hát ti? – meglepetésében csak ennyit tudott mondani.

A gyerekeknek viszont megeredt a nyelvük, egymás szavába vágva próbálták elmondani, hogy miért is vannak ők itt.

- Csütörtök elveszett... ugyanis a hóban csak hat kör van... A hetedik hiányzik, pedig a királyság csak úgy az igazi, ha Csütörtök is ott van... De a legnagyobb baj az, hogy Boltos Néni nem tudja bezárni a boltját!... De az is lehet, hogy itt rejtőzködik a boltban... Mert megállt a busz, és leszállt róla valaki... Pedig itt nincs is megálló...

- No, várjatok csak, ebből semmit sem értek! Mi lenne, ha bejönnétek? Akkor be tudnánk csukni az ajtót, ugyanis odakinn tél van, de itt benn az üzletben kellemes az idő. A gyerekek csak most vették észre, hogy mennyire fáznak, ezért örömmel fogadták Boltos Néni invitálását.

- Kényelmes fotelokkal nem szolgálhatok, de azt hiszem, hogy a célnak ezek a dobozok is megfelelnek – mutatott az egyik polc előtt sorakozó dobozokra.

- Nem szeretnénk összetörni azt, ami benne van – szabadkozott Ádám.

- Nem törik össze, üljetek rá csak nyugodtan!

Mindenki leült, csak Kornél állt ott tanácstalanul. Mindnyájuk közül ő volt a legmagasabb.

- Én alattam sem horpad be?

- Ugyan, ülj csak rá! – biztatta Boltos Néni – látod, engem is elbír.

- Szóval mi történt? Miért nem zárhatom be a boltot? – tudakolta Boltos Néni a megszeppent gyerekektől.

Bence oldalba bökte Leventét.

- No, mondd már!

- Inkább te mondd, kis híján éhen halok, és ilyenkor nem fog az agyam, összehor-
danék hetet-havat.

Boltos Néni észbekapott.

- Ezen könnyen segíthetek – mondta nevetve – és fürgén eltűnt a raktárban, hogy pár perc múlva egy jókora tálca szendviccsel és egy doboz csokoládéval térjen vissza.

Mire a sok finomság eltűnt a pocakokban, Boltos Néni mindent tudott Csütörtökről.

- Szóval úgy gondoljátok, hogy arról a buszról Csütörtök szállt le titokban, és most itt rejtőzködik a boltban?

- Úgy van! – helyeseltek a gyerekek.

- Hát, ha itt bujkál, akkor be tudok zárni – mondta mosolyogva Boltos Néni – Ti pedig elmondhatjátok Hóembernek, hogy sikerült fülön csípni azt a szökevény Csütörtököt. De most már valóban be kell zárnom, mert elkések a moziból.

- Ugye Boltos Néni nem hiszi, hogy itt van Csütörtök? – kérdezte Levente.

- Én a naptárhoz igazodok, az mindig pontos. Látjátok, ott lóg a falinaptár a pult mögött az óra alatt, így körülöttem az idő sokfeléppen van jelen.

- De a naptár szerdát mutat! – kiáltott fel Vanda.

Boltos Néni meglepődött.

- Nahát, különös! Sosem szoktam elfelejtani, hogy reggelente tovább lapozzam a naptárt. Hát ez igencsak különös.

- És rejtélyes – tette hozzá Kornél.

- Vajon a naptárban szerda után mi következik? – fordult kíváncsian Boltos Néni felé Dóra.

- Nyilvánvaló, hogy Csütörtök – jelentette ki Boltos Néni határozottan, és lapozott egyet – na mit mondtam?

Boltos Néni keze megállt a levegőben, a gyerekek elképedve nézték a naptárt, szinte olvashatatlan szó állt a csütörtök helyén.

Boltos Néni is csodálkozott, s csak második nekifutásra sikerült elolvasni, hogy: SCÜTÖRTÖK.

- Jó megfigyelők vagytok! Már emlékszem, hogy valóban megállt itt az a busz. Furcsálltam, de nem törődtem vele.

- Azon utazott Csütörtök, és ide menekült be. Azt hitte, hogy itt nem találunk rá – állapította meg Levente.

- No, de az a fontos, hogy megleltük, még ha kusza is egy kicsit.

- Ha játszom, az én hajam is össze-vissza áll – nevetett Bence a többi gyerekkel együtt. Boltos Néni is velük nevetett.

- Ígérem, hogy ezután jobban vigyázok Csütörtökre! De hamarosan sötétedni fog, ideje haza indulni gyerekek! Szívesen látlak máskor is titeket – mondta búcsúzóul Boltos Néni.

A gyerekek kiléptek az utcára. Hűvös szél csapta meg az arcukat. Cipőjük hangosan kopogott a járdán. Nem néztek hátra, de hallották, amint Boltos Néni bezárta az üzlet ajtaját. Megkönnyebbülten sóhajtottak.

Levente szülei a kerti pad mellett beszélgettek Vikivel és Virággal, akik szüleikkel jöttek Leventéhez Csütörtök eltűnésének hírére. Hóember türelmetlenül topogott, nehezen viselte a várakozást. Végül megkérte Vikit, hogy nézzen ki a kapun, lát-e az utcán valamilyen mozgolódást. Viki szívesen vállalta a felderítő szerepét, de még egy lépést sem tett, amikor a kapu kitárult, s ettől a pillanattól kezdve sapkák röptek a magasba, és hógolyók záporoztak a kosárlabda palánkjára.

- Ha... esetleg... későbbre halasztánátok ezt a fürgeteges hógolyózást!... és a sapkák oktan dobálását!... - próbálta hangját hallatni Hóember, de mindhiába. Barátainak jókedve csillapíthatatlan volt. Még várt egy darabig, s akkor jól hallhatóan csak annyit mondott - a hetedik kör!

Nem kellett elismételnie. A hógolyók cél nélkül puffantak a hóba, a sapkák pedig menedéket leltek a kabátzsebekben.

- Mi van a hetedik körrel? – kérdezte Levente.

Hóember rejtélyesen mosolygott, s a hóba rajzolt körökre mutatott.

- Íme, lássátok, szerda és péntek között ott van a hetedik kör!

- Fogadjátok elismerésemet Csütörtök felkutatásáért! És, el ne felejtsetek, hogy holnap péntek lesz – Hóember méltóságteljesen körüljártatta a tekintetét -, holnap én leszek a király. Apropos, erről jut eszembe, hogy holnap mindenki viseljen kalapot!

A HAGYOMÁNYŐRZŐ ÓVODÁK BAGI NAPKÖZI OTTHONOS ÓVODA

/Részletek szakdolgozatomból/
*Ne veszítsünk el semmit a múltból,
mert csakis a múlttal alkothatjuk a jövőt.*”

(Anatole France)

Hagyományőrzés

Mit nevezünk néphagyománynak?

„Azt a láthatatlan szervezőerőt, amely a legrégebbi időkben az emberiség megmaradásának egyik legfontosabb feltétele volt, amely kényszerítette eleinket egymás szájáról lesni a szót, egymás kezét figyelve megtanulni a mozdulatot, hagyománynak, idegen szóval tradíciónak nevezzük.” (Dr. Bucherna Nándorné, Faust Dezsőné, Zadravecz Teréz, 1991.)

Számomra a néphagyomány egy-egy történet. Történet az őseink viseletéről, munkáiról művészetéről, ünnepeiről, egyszerűen mindennapjaikról. A hagyomány nemzedékről nemzedékre és szájról szájra terjed, de sajnos a mai rohanó világban egyre nehezebben tudjuk megőrizni a hagyományokat, sajnos egyre inkább feledésbe merülnek.

Nagyszüleink, dédszüleink nem tanulták a hagyományok, szokások menetét, hanem beleszülettek, bele nevelődtek. Szüleiket, nagyszüleiket utánozva sajátították el a kézművességet, a táncot, szájról szájra terjedtek a dalok, versek, mesék. Már csemőkoruktól kezdve részesei lehettek a népi mondókáknak, az állni tanítóknak, a naphívogatóknak... Ahogy a gyermekek nőttek és fejlődtek, folyamatosan megismerték, és elsajátították a hagyományokat, melyek segítettek megőrizni őseink életvitelét.

A néphagyományokat nem mi formáljuk, az elmúlt évek, évtizedek során alakultak ki, és szüleink, nagyszüleink és a mi megélhetésünket is szolgálják. A mondókákat, dalokat, játékokat, hiedelmeket a gyermekek a szüleiktől, idősebb testvérektől tanulták el, majd továbbadták utódaiknak.

Mi a népszokás?

„Voltaképpen a kultúra hagyományozódásának spontán formája, az a keret, melyben a nép ünnepe és hétköznapija lejátszódik. Közösségi magatartásmód és cselekvésmód; olyan viselkedésmód, melynek a közösség tagjai alávetik magukat, mert megfelel az élő kulturális hagyománynak. Egyszerre illemtan, erkölcsi kódex, íratlan törvény, művészet, költészet, színjátszás, mítosz és mágia.” (Dr. Bucherna Nándorné, Faust Dezsőné, Zadravecz Teréz, 1991)

Mint ahogy az idézet is leírja a népszokások íratlan szabályok, melyek által képet kaphatunk őseink művészetéről, mindennapjaik felépítéséről.

FOTÓ: DEME ZS.

A népszokások lehetnek családi jellegűek, mint például a születés, házasság vagy a halál; vagy lehetnek olyanok is, amelyek az egész nép életét meghatározzák, évről-évre ismétlődnek. A népszokások megjelenése legtöbbször az ünnepi előkészületekben és az ünnep hangulatának emelésében fordul elő. Sajnos a mai rohanó világban már a családok többsége „csak” együtt tölti az ünnepeket, de azokra nem készülnek fel sem tárgyilag, sem lelkileg.

A mindennapi szokásrendet a gyermekek korán elsajátítják. Az óvodában és az isko-

lában lehetőségük nyílik a szokásokat megismerni, és előadni, ez pedig a nevelés szerves része. Ezekkel az előadásokkal a gyerekek könnyen, játék útján ismernek meg dalokat, verseket, és élvezettel adják elő őket. A népszokások könnyen áttekinthetők, és könnyen tanulhatóak.

A szokások felépítése:

1. beköszönés, köszöntés
2. alkalmi szöveg /ének/ játék előadása
3. hallgatóság köszönetének (taps /ajándék /pénz) elfogadása
4. elköszönés, eltávozás, búcsúzás

A népszokások megtanulása, és előadása fejleszti a gyermeke szókincsét, ismereteik bővülését, a bátrabb és szabadabb előadásmódot.

„A megszürkült életünkben, amikor a pénz és a siker orientálja az életünket, a több évszázados, esetenként több évezredes hagyomány a mindennapi életet teszi szebbé, érdekesebbé, gazdagabbá.” (Kríza Ildikó, 2006)

Véleményem szerint ez a mondat rávilágít a népszokások megőrzésének fontosságára. A mai rohanó világban sajnos már a munka, és nem annyira a család áll a középpontban. Az idézet kimondja hogy mennyivel érdekesebb lenne az életünk, ha egy kicsit jobban ápolnánk a népszokások fennmaradását.

(Kríza Ildikó; 2006; Dr. Bucherna Nándorné, Faust Dezsőné, Zadravecz Teréz, 1991.)

Népköltészet

A népköltészet alkotásai szájhagyomány útján, terjednek. Ide tartoznak a népi dalos játékok, a mondókák, a népmesék, a találós kérdések a szólások, közmondások, és a rigmusok. Azzal, hogy az óvodában ilyen népies műveket használunk, ezzel fejlesztjük a gyermekek szókincsét, kreatív gondolkodását, memóriáját, és nem utolsósorban örömet szerzünk a különböző művek előadásával. Sokak által ezek a népileg elterjedt művek elavultak, mert szerintük olyan szavak, mondatok vannak, melyeket már napjainkban nem használunk, értelmetlennek találhatjuk. Igen ám, de azt is észre kell vennünk, hogy a gyerekek az

ilyen, úgymond „halandzsa” szövegen mosolyognak a legjobban, tetszik nekik az esetleges nyelvtörés, vagy egyszerűen csak az, hogy nincs értelme a szavaknak. (Kovács Ferenc, 1986.)

Mondóka

A mondókák óvodai tanítása nagyon fontos. A mondókák többszöri ismételtetése során fejlődik a gyermek ritmusérzéke, valamint az egyenletes lüktetés segíti a gyermek beszédének fejlődését. A mondókáknak nincs dallama, csak ritmusa, mégis a hanglejtés és a hangsúlyozás ad egyféle dallamot nekik. Az óvodában a mondókákon keresztüli ritmusérzék fejlesztés vagy az egyenletes lüktetés gyakorlását, kéz- és lábmozdulatokkal is gyakoroltathatjuk a gyerekekkel, így érdekesebb a feladat, és a gyerekek nagyobb odafigyeléssel és örömmel végzik a feladatot. (Forrai, 2004.)

„A mondókák nagyon sokrétűek, lehetnek:

dajkarímek: altatók, állni tanítók, táncoltatók, tenyeresdik, ujjasdik

időszámításról szólóak: hétsoroló, hónapsoroló

időjárásról szólóak: naphívogatók, esőkérők

állatvilágról szólóak: madarak, katicabogár-röptető

növényvilágról szólóak: pittypang-fúvó, gyümölcsszedő”

(Baranyai Sándorné, 1992)

II. 3. 2. Népmese

„A szóbeli elbeszélő költészet legnagyobb műfajcsoportjának egyike. Magába foglalja az állatmese, fabulamese, novellamese, ostoba ördögmese, rátótiáda (falucsúfoló), reális mese, illetve tréfás mese, valódi mese (mítikus mese), legenda mese és a bolondmese (hazugság mese) műfaját, de a közbeszédben általában valódi meséket szoktunk rajta érteni.”

(Baranyai Sándorné, 1992.)

A népmesében a cselekmény hordozója a főhős. A mesében elkövetett tettei jellemzik, nincs róla hosszú és részletes

külső leírás. A népmese nyelvezet egyszerű, szemléletes és szűkszavú, és egyértelmű a jó és a rossz közötti különbség.

Tündérmese:

A tündérmesékben megjelennek a csodálatos elemek, megtalálható benne az expozíció, a bonyodalom a tetőpont, a megoldás és a befejezés. A tündérmesében is megjelennek az állatok, melyeknek jellemzői, hogy hálás-segítő szerepet töltenek be a mese folyamán, nem főszereplők, hanem a mese főhősét segítik a célja elérésében. Az állatok olyan képességekkel látják el a főhőst, - aki önzetlenül segített rajtuk -, melyek csodások.

Állatmese:

A mese főszereplői az állatok. Archetipikus: a nyúl okos, a róka ravasz. Az állatok közötti viszony alapja a rivalizálás, a versengés. Ezekben a mesékben az állatok emberi tulajdonsággal rendelkeznek. A cselekményszerkezet egyszerű, a terjedelem rövid, a nyelvezete egyszerű így a gyerekek könnyen megértik a mesét. A csattanó lényege a humor és a komikum.

Novellamese:

A novellamesében hétköznapi helyszínek és szereplők vannak. A főhős saját eszével, furfangosságával, saját jó tulajdonságaival győzi le a rosszat. A novellamesében nincsenek csodák, a főszereplők emberek, akiknek emberi tulajdonságai vannak és semmi természetfeletti erő nem jelenik meg a műben.

Mi a népzene?

„... a népzene mindazoknak a dallamoknak az összessége, amelyek valamilyen emberi közösségnél, kisebb vagy nagyobb területen bizonyos ideig használatban voltak, mint a zenei ösztön spontán kifejezői. Népszerűen szólva a népzene olyan dallamokból tevődik össze,

melyet sokan és sokáig énekeltek!” (Bartók Béla)

A népzene fogalma tartalmazza az összes olyan dalt, hangszeres művet, melyek a nép használatában voltak, és némelyikük még ma is használatban van. A népdalok szájról szájra terjedtek, és terjednek még napjainkban is, hiszen a különböző táji egységeken, a hasonló szövegű dalokat más dallammal, vagy éppen a hasonló dallamú dalokat más szöveggel ismerik az emberek. Az idősebb generációk a fiatalabbaknak, már egészen kisgyermek kortól kezdve tanítják a dalokat. A tanult népdalokat használtál a játékok során, így azokat a játékokat népi dalos játékoknak nevezzük. Énekeltek a fonóban, a kézművesség közben, és nem utolsósorban a bálokban.

A népzenének két összetevője van. Az egyik a városi népzene (népies műzene), a másik pedig a parasztzene. A városi népzene az úri osztályban terjedt el, és a parasztosztályhoz csak nagyon ritkán, az úri osztálybeliek közvetítésével, vagy egyáltalán nem jutott el. A városi népzene dallamai egyszerűbb szerkezetűek. A parasztzene azonban olyan zene, melynek dallamai a nép parasztosztályában el vannak terjedve, vagy valaha el voltak terjedve. Parasztszáltnak a nép őstermeléssel foglalkozó ágát nevezzük. A parasztnének egyforma karakterű, és szerkezetű dallamok, és ezek a dallamok a legmagasabb művészi tökéletesség megtestesítői. (Bartók Béla, 2008.)

„...ezek a dallamok a legmagasabb művészi tökéletesség megtestesítői. Valósággal példái annak, miként lehet legkisebb formában, legerényebb eszközökkel valamilyen zenei gondolatot legtökéletesebben kifejezni.” (Bartók Béla, 2008.)

Deme Zsófia